

نومرو : ۱۴

برشنبه ۳۰ تشرین اول ۱۹۱۹

سر محوری :

ضالده ادیب

بو یوک و کجوسووه

اول بش کونده بر پنجشنبه کونلری چیقار ادبی ، علمی مجموعه در .

نسخه سی ۱۰ غرومدر

... اداره خانه سی ...

« ثروت فنون » مطبعه سنده در

صاحب امتیازی

صبیح زکریا

حق و موقع صاحب اولان بوقادینلق اکثریتک
حیاتده کندیسنی مدافه ایدن وکیلله احتیاجی
وارد ارککلر داغما قانونلری پایجی وضعیته
بولوندیجی ، قادیلره قارشى قوت و قیله مستند
قانونلر یاپورلر . حال بوکه تورک قادینى ، آرتق
ارککلرک بو مستبدانه قانونلرینه اسیر اولق

حریتروران فقهسى سرخهسى ميس فایب

مجبوریندن قورتولاجق قدر یوکسهلمشدر .
بناء علیه مجامده سوز سولهین ارککلک یانده
کندی حقونى مدافه ایدن برده قادین کورمک
ایستور . کچن سنه لرده مجامده قادین مبعوثلر
اولسه ایدی ، حقوق عائله نرنامه سی ، قادیلرک
سیاحتی مسئله سی موضوع بحث اولدینی زمان

ملی فرقه سرخهسى : ميس ژیل لبرو

بزی مدافه ایده جک وکیللر بولونه ییله جکدی .
بوکون حیات بکی بر شکل آلیور . بویکی
حیاتده قادیلرک حقلى ، وظیفه لری ، موقعلری
بکی بر شکلده تجلی ایده جک . بکی طوبلانده حق
مجلس ، اجتماعی ، اقتصادی ، علمی ، سیاسی
برجوق بکی احتیاجلره دوالر بولق مجبورینده
قلاجق . بودوالر آرانیرکن قادیلرک احتیاجلرینی
کیم مدافه ایده جک ؟

مملکت مدنی کالنده ، حرقى وحقى سیاسی
تکاملنده بینه قادیلری بر طرفه براقه رقی یوروپه
جک ؟ مملکتک اکثریتی تشکیل ایدن نفوسی ،
داغما وظیفه سز ، حق سز ، موقع سز برکنله
کبی وطنه عائد ایشلرده لا قیدی کوزه جکر ؟
آرتق حریت محدود بر زمره به تخصیص
ایدیه من . وارککلرک ممثلریندن مرکب بر مجلس
آرتق مملکتکى ممثل ایده من . قانون اساسینک
بوتون عثمانیلره ویردیکی حق بزلردن کیسمه
اسرکه به من . امید ایدرم که بکی مجلسک بکی
مبعوثلری بو نقطه بی یاقیدن کورور وبوسى
یاقیدن ایشیدرلر

صحبہ زکریا

عتیقبات :

دعوت مفرق آتورستانه آبرانی

کلدانستان ، آتورستان و ایران قدیم
مدینلرینک تدیقاتی بکیدر . بوملل و ممالکک عائد
معلومات تاریخیه کندیلریندن قاله آثار ایله معلوم
اولدیندن بر عصردن آز بر زمان اول حان مجهول
کبی ایدی . زمنه قدیمه ده ، معموریت و مأثر
صناعتله شهرتکیر جهان اولان آسیا یانجیلر نه
اقوام زائله نک مدینلرینه دلالت ایده جک بر اثر
مشهود اولدیندن اقوام مذکور به عائد وقایع
و خصوصات افسانه و باسطایر طرزنده قالیوردی .
کچن عصرک نصف اولنده ، اوروپالیر
ممالک شرقیه ده حفريات و تحریاته ابتداریه کلریندن
کشفیتک تعلق ایتدیکی مناطق و ممالکک فی هیئتلر
اعزام ایدرک عصرلرک ط پراق آلتنده کیزله دیکی
اک قدیم دورلرک برر شاخص ضیاداری اولان
آبداتی ظاهره اخراج ایتدیلر . لسانک کشف
اسراوینه موفقیت حاصل اولدیندن خط مسجاری
ایله محرر کتابلر تدیق و قرائت اولنهرق بولمئلرک
تاریخ اقوامده کی موقعلرله ماضیده کی ششون
و حادثاتنک نهلردن عبارت اولدینقی بولیلر .

حفريات خصوصنده سائر اقوامه تقدم ایدن
فرانسزلر عراقه کوندرکلری متع د هیئتله
الیوم مشهور انام اولان اوی همنا آثار نادره بی
پارسه نقل ایتدیلر . ازجله (۱۸۸۷-۱۸۸۱)
تاریخلرنده حائر دوسارزه ق معرفتیه تللو
خرابه لرنده ظاهره چیقاریلان تاریخی دفتیه لری
لوور مشهور دائیسنه وضع ایتدیلر . فرانسزلردن
صکره انکلیز انجیل جمعیتلری بواغورده برخیلی
مساعی صرف ایتدیلر . اسرقالیلرله کشفیات
غبطه ایدرک حفريات ره پیشکار بولندیلر . نهایت
آمانلر ساحه حفرياته آتیه لر ق اصول وقواعد
فنیه سی دائره سنده کشفیات و تحریاته کرمی
ویردیلر .

ابتدارده ، اوروپالی حافرلر بردفینه تاریخیه
اولان ممالک عثمانیه ده میدانده بولفلری اشیایله
بالذات کشف ایتدکلری آثار عتیقه بی جلب
ایتدکلری واپورلرله ملکتمزدن اخراج ایدیور .
لردی . بو حافرلر میانده خرس آباد خرابه لرنده
کشفیاتله اشتهاو ایدن و یقتور یلاس آثار مکشوفه بی
امثال وجهله فرانسه به برای نقل دجله ده کلکله
بعدالتحمل بولچه قارمش ایه ده آثار مذکور
بصریه وصولندن اول شطالدریده غرق و نابود
اولشد .

بو آثار مهمه تاریخیه نک کافه سی وقتیه خاک
پاک عثمانی اوزرنده تمیش اتوامه عائد بولندیندن ،
ضیاعی علم و فن نقطه نظریندن ندرجه حائر
اهمیت و شایان تأسف ایسه بز عثمانیلر ایچون
قیمت و تأثری اولسینده مضع قدر بناء علیه ،
ضایع اولان اشیای قدیمه نک نهلردن عبارت
بولدینقی ، نهرک هانکی نقطه سنده غرق اولدینقی ؛

بولرک وسائط جدیده ایله قابل التحلیص اولوب
اولدینقی تدیق ایدلم

بلاس ، ۱۸۶۷ سنه سنده نینوه و آتور .
ستان [۱] عنانیله نصرایتدیکی اثرنده ، مرالحه
کندیسنبه موجب تأثر حادثاتی فخراللم و مشکل
اولدیندن تفصیلا کیرشمیوب بغدادده آثار
عتیقه نک نقلی دیگرالره تودیم ایتدیکی بالیان
دوچار اولدینی بوفلا کندن سائر حافرلرک مصون
قالسی عتیقاتی قیدایدرک راپورلرک صنایع نفیسه
اقاده میسبله امیراطورلق سراینده محفوظ اولدینقی
سویلیور .

مفرق آثار عتیقه به دائر اخیراً نشریاتده
بولنان عجمستان هیئت فنیه سی ارکان سابقه سندن
موسیو موریس بی باول امرده خارجیه نظارتی
مخزن اوراقنه مراجعت ایدیور ؛ اوراده موجود
اوراق ۱۸۵۵ سنه سندن اول اولانلرینک
عمومه کشاده اولدینقی و باخصوص معلوماجمده
زنکین بولندینقی بیان ایتدکن صکره ، لوور
موزه سی دوسیه لرنده دخی بوکا دائر وثائقه
دسترس اوله مدینقی ؛ یالکز اوراق مئیه دائره سنده
اشبو وثائق بروجه زر عبارده لرله محرر اوچ
پاکت دروننده بولدینقی ذکر ایدیور .

« F. 21 546 et 547 Fouilles sur l'emp-
acement de l'ancienne Minive 1851-1860 »
et « F. 21 Mission de Fresnel en Mésopotamie »

اوراق مذکورده محتویاتی آثار عتیقه نک
صورت غرقیه صرف اولنان مساعی و تمیثاندن
ولوور موزه سنه نقلنه قدر جریان ایدن وقایع
و حادثاتن باحشدر .

اشبو راپورلر مفادیلر اثرک مطالعه سندن
مستبان اولدینی وجهله بلاس ، سانی بوتاطرفندن
۱۸۴۵ ترک ایدیلن حفرياته تکرار ابتدار ایتک
اوزره ۱۸۵۱ سنه سی اغستوستک بکرمی ایکسینده
محل حفرياته عزیمت اسرخی آلدی . موغالیه ،
حرکتندن اول عراقده مشهور اوپه رتک رفاقتیه
اجرای حفريات ایدن فرهل هیئت حفریه سنه
مخصوص ۷۰۰۰ فرانقندن ۸۰۰۰۰ فرانق
نسبتنده جزئی بر مبلغ آله بیلبردی حافر ، فرانسز
اقاده میسندن [ ] آلدینی تعلیمده دجله به جوار
تیه لرله خرس آبادده کائن سارغون سراینده حفريات
اجر ایدرک آثار هیکل تراشی ، وازولر ، سیم ، زر آوانی ،
ترابی اسطوانه لرله لوور موزه سنک هنوز
مالک اولدینقی امور خصوصیه حیاتده مستعمل
هر نوع اشیای ممکن ازلدینی درجه ده جمع
ایده جک ایدی . دوت سنه دوام ایتد حفريات
مدتیجه اقتطاف اولنان تمیرات پاک مهم ایدی .
بتون برسرای بر شهرک اقسام کثیره سی تحری
ایدلدی . هیکار ، الحاق قبارععلی منحوتان ،
استاتولر ، کتابلر ، آتور قدیم مدینیتی تنویر

4) Placé: Ninive et L'Assyrie (Paris 1867)
[2] Academie des Inscriptions et Belles-
Lettres.

مدار اوله جی کثیر المقدار شه پیغیر فیک آریدیستک
اشیای الله ابدلی .
یلاسن ۱۸۵۴ ده حقربانی تعطیل و جیقار یلان
اشیایی فرانسهیه سوق ایتمک اوزره امر آلدی .
آثار قديمه آنورینک الک حیرت افزا
اولاثرندن و بالخاصه ابعاد جسمه لرندن طولای
عامیله شکل مفکوره ویی حی حاضر معظم هیکلار ،
قنادلی و انسان چهره لی بوغار و دیه تکام ابدی سندن
مقر مستقبل اولان لووره نقل اولنه جقدی .

هربری ۷۲,۰۰۰ کیلوگرام نقلتند ایکی
معظم نوباطله ۱۳,۰۰۰ کیلوگرام شامند ایکی ژه فی
اون سکر کیلومترو مسافده بولنان خرس آباددن
دجله به اون کون طرفده ایشدرلدی. فیضاندن
مصول بر موقعه یرلشدر یلدرک اطرافنه سده
جکادی. آثار عتیقه حکومت طرفندن استیجار
ایش بر واپوره ارکاب ایدله جکندن بصره به
قدر کلکله نقل ایدله جکدی. اوئاده حلب -
استانبول طریقله اوروپا آراسنده محاررات ۶-۷
آی دوام ایشدیکندن آثار عتیقه نك ارکابی
بالضروره سنه آتیه تأخیر اولندی. آثار
عتیقه بش آی قدر هرک کنارنده قالدقد اسکره
۱۸۵۵ سنه سی مارتک اواخرینه طوغری بصره به
نقل الحون کلکله ارکابه ایشدار اولندی
۲۹ نیشانده آثار عتیقه فی حال اولان سکر عدد
کلک صریح جریان دجله به براقلدی صراکب
نهر به اتق کون سفری متعاقب مایسده بغداده
واصل اولدیلر.

بلاس آثرہ بحث ایتدی کی موصولہ
مکتوب اول ۲۷ نیسان نارغلی مکتوبندہ
دخی آثار عتیقہ فی بالذات بصرہ نقل - جگنی
اشمار ایدیوردی . مومی الیہ بغداد و وصولندہ
فلاص فوٹو سلفہ تمبین ایدلہ کی جہتلہ مایس
نہایتہ طوغری مأموریت جدیدہ سنہ عزیزی
مجموع اصرا الی . اوٹادہ دجلہ سفادہ
مسکون عربان حال عصیانندہ بوند فلرندن بصرہ
محاصرہ و جوار عصاة ایدہ ، عراقندہ
بولان اردونک برقی (حیلہ) دہ قسم دیگر
(سوق الشیوق) دہ بولنیور ، بغداد والیسی
محمد رشید پاشا اردو الیہ برابر مکتوبی خالص
افندی ولایتی وکالتہ اداره ایدیوردی . محمد
خالص افندی حوال طولا یسیلہ سفارک معروض
قالہ جنی ہلکی نظر دقتہ آثر ق آثار عتیقہ نک ترمضدن
مصوبتہ تحت تأمینہ آلمیہ جغنی بلاس سو بلدی .

کمی ثابت ساحل لرزیدن ۱۰ - کانوں ثانی ۱۸۵۵
 وہ حرکت ابدہ چکندن فونطوراتو موجب اک
 کیج ۳۰ نسیانده بصریہ مواصلته انتظار اولنه
 سیلردی . کمی بصرہ ۱۲۰ کون قالہ جی بو
 مدتک ضرورندہ یومہ ۲۰۰ فرائق تضمینات آلہ
 جقدی (۱) کمی ۱۵۰,۰۰۰ کیلو غرام ثقلندہ
 بولنان آثار عتیقہ یی ہاور لیمانہ نقل ایچون
 ۸,۰۰۰ فرائق تخصیصات آلمشدی .

پلاس ، حال دائمیده بولان مصیبتلرک
آزسانده تسکینی قابل اوله میه یقی ؛ ترخراب اولان
سینک تمیری جهتیه کیدلیه جگکی دوشونه رک
بالخاصه کوندربیلن کی بی حوله سز چورمه و
دها زیاده انتظارله مأموریت جدیده سنه خیزمه
داثر آلدنی امری ده تأخیر ایتک ایسته مدیکندن
بو مشکل زمانده آثار عتیقه بی بصره به نقل
ایچون احباب ایدن تدابیرم قصور ایتدی .
جسم ابداتی حامل کلکلر دوندن اوفقی صندوقلر
جیقارلدی ؛ مهیای حرکت بر حاله قوندی .
عراقده (فره نل) هئیت حفره سنک گئف و جم
ایندیکی (۴۱) عدد صندوق آثار عتیقه ایله برابر
قوبونجق و غرود خرابه لرنده انکلرلر طرفندن
اخراج اوانوب آثار عماشده دن بولمسی اعتبارله
میرالای رولولیسون طرفندن فرانسه به اهدا ایدیلن
باره لیف لر بقداده استیجار اولنان صندوقلرکاب
اولنه جقدی . . . طون جم ایستعایسده بولنان
انکلرلر استاسه و نری قوماندانی قایتنه ژون
طرفندن بالانتخاب آثار عتیقه بی استیعاب ونقله
مسعد اولدنی سان اولندی .

پلاس نو تہلکلی سفر دہ آثار عتیقہ مک
نظارتی عیدالہ پاشادائر سندنہ لسان معلمکی ایدن
قلمان نامندہ بر فرانسزہ تودیع ایلہ اہالی زرد
نندہ صاحب نفوذ و حرمت اولسی ایچون مقدما
قوسلو - خا - دہ مأموراً بولند یردی پلاس قلمانہ
ایجاب ایدن تعلیمات و اوراقی بعدالاعطائشای
راہدہ تصادف ایدہ جگہ ی شائر رؤسائسنہ
ویرلک اوزرہ مناسب ہدیہ لہر احضار ایتدی .
نوحی و یوسف نامندہ ایکی عملہ باشی رفاقنیلہ
برقاج عملہ ی (مانوئلک) عدم ورودی تقدیرندہ
آثار عتیقہ ی اخراجہ مخصوص اسکول و محل احضار
ری زمینندہ برقاج کون اول برانکایز قوطرہ سیلہ
بصرہ ی اعزام ایتدی .

پلاس اکال انصارات ایلہ ۱۲ ماہ شدہ
آثار عقیقی حامل کمی ایلہ ہیکل جسیمہی
محتوی درت کلک انشای حرکتہ بولندی .
ہندادہ ارکاب اولن ان آثار عقیقہ و اشیا مکمداری
جمعا ۲۳۵ صندوق ابدی .

پلاسی نمره سعی اولان بو خزائن تاریخیه به
عطف نظر ایدرکن اظهار ممنونیت ایتدیکی حالده
بو اشیا ی نادره ی بالذات سوق ایدمه مدیکنندن
مقولد اندیشه ایلده محزون بولنوردی مومی الیه
صراکب نه ره ی برمدت تقییب ایتدکن فصره
تبدیل استقامت ایدرک موصل - دیار بکر طاریقه

یولنه دوام ایتدی . [۱] صربات آثار عتقه یی
حامل اولان کی به بغداددن حینی حرکتده
بلاسی و فلانک رأی خلافنه بر مقدار اشیای
تجاریه ارکاب ایتلردی . بروجہ معتاد بغداددن
برقاچ فرسخ مسافده توقف اولندی . بوراده
دخی کی به ۲۵۰ کیلو نقلتده بش دله دها
تخمیل ایدلدی . اساساً قاپیتن زوت ایله عقد
اولنان قولطور اتو کی صاحبه بو حقی بخش
ایدیوردی . موسیو پلاسک معلوماتی خارجنده
۴۵,۰۰۰ فرانک قیمتده و بعضایلرینک ۷۰,۰۰۰
فرانک تخمین ایتدکلری اشیانک آثار عتیقه
صندلری آره سنه کیزلندیکی محقق ایدی . (۲)
اشیای اصلیه تک نقلته، اشیای تجاریه تک آغیرانی
الضمام ایدنجه ذاتاً صو آتقده بولنان صندلاک
سالماً بصریه مواصلیق احتمالی پک آز ایدی .
صربات تجربه سز ، باخصوص حال عصیانده
بولنان همتهت افرا ددن ایدی . قاپیتن زوت ،
بلاسی ، قلمان و تابلورک راپورلری مطالعه سندن
آکلاشیله جنی وجهله بد داده انتخاب اولنان
صندلاک برینه دها زیاده اشیا استعانه مساعد،
فقط وقتیه دوچار خسار اولمش بر صندال اقامه
ایدلمش ایدی .

سفرک ابلاک بش کونی بلا حادشه کچدی .
هیئت سفریه ، بغداددن حرکتندن بش کون
صکره مایسک اون بدنهی کونی اقامی ، بلاسک
اولجه اعزام ایتدیکی عمله لرك راکب اولدیی
انکایز نطوره سنک یغما ایدیلدیکی موقعده بولنوردی .
اون سکرز مایس بغداددن حرکتک آلتنجی
کونی بنی لام عشیرتنک شیخی (ابوخلفا) نک
زبا تیله یغما کرلک باشلادی . قلماک نزدنده
بولنوب شیخلره توزیمی مقرر هدا یا آلندی .
آمار عتیقه طوقولادی .

بدینجی کون شایان قید بر حادّه اولق سزین
کچدی .
یکرمی مایسه مصادف سکرنجی کون
غنائه کسب ندرت ایتمی اوزرنه یغما کرانک
دها زیاده وسعت پیدا ایتدی . شیخ فیصلک
یکنی علی ، عمو جه سنک غیبوئیدن بالاستفاده
قلنامه نزدیکده مرنه بولدی ایسه آلدی . موی الهک
رجاسی اوزرنه کندی عشرتک محتمل تعرضنه
قارشی معیق افرادندن ایکی کنی ترفیق ایتدی .
بقداددن حرکتک طفوزنجی کونی ۲۱ مایس
۱۸۵۵ لاکت بتون دهشتلیه تظاهر ایتمک
باشلادی . هیچ بر عطشه ووبریلجک پاره
قالماشدی . سوقی قابل اشیالار یغما کران
طرفندندن قالدرلمش علیک ترفیق ایتدیکی

[۱] بصره ده ۳۸ کون تأخر طولایسیله . ۶۰ و ۸۰ فراتیق
تضمنات المشر.

[۱] پلاسی دیار بکره وصولنده آثار عمیقہ مک غرق
مخبر فی المشرق .

[۲] رشید پاشا ۲۶ اغستوس ۱۸۵۵ ده درسما ته ارسال ایتدیکی تحریرتده کیمینک حامل اولدیغی اشیای تجاریه نیک قییمی ۴۸۰۰۰ فراتی یعنی ۳۰۰۰ غروش اولدیق اراشه ایدلشدیر. « قلمان نوط . بصره ۱۳ تموز ۱۸۵۵ »

آدمرده کی کی ترک ایتمیلدی . اوقی برحاده
خیج برعاقبتی . مرجب اوله جی برحاله ایدی .
موسولرک مقامات مقدسه سندن بری اولان
(Azar) آزه موقعنده شیخ فیصلک دیگر
یکنی ده ورود ایدرک متباقی اشیایه وضع ید
ایندی . متوالی برصورتده تهاجم ایدن یغما کران
پک آز زمان طرفنده صندالی صاحبسز برمال
حاله کتیرمشلردی . آثار عتیقه کی حامل کی
۱۰ مضامنده دجله ایله فرات نهرینک برلشدکی
قورنه جوارنده « ذکیه » کرکی اوکنده توقف
ایندی . کلکاردن اوچی کینک آرقه سننده
بولنیور ؛ دردنجی کلک قورنه به متوجهاً یولنه
دوام ایدیوردی « [۱] قالانلرده کرک رسمنی
اعطا ایله یوللرینه دوام ایتدیلر . کلکار خیلجه
خیربالا عیشلر ، برینک قسماً اخشای آلمش ،
طولولرک اکثریسی سوغش ایدی .

کی به کلنجه ؛ شدید مصادمه لر نتیجه سی
اغلاله دلالت ایدر اماره لر پیدا اولمشدی .
قلان ، قالان بعضی اشیای کلکاردن برینه
نقل ایله کی کی ترک ایتمک اوزره ایکن ابوالسعدک
راکب اولدنی شالوپه لر یالاشدیلر . یوفاجه نیک
صوک پرده سی ایدی . ضررق ، قالان وقلنجلرله
مجهز مسلح آدمکرکی به داخل اولدیلر مصادمه
نتیجه سی آجیلان منفذلردن صولر هجوم ایدیور ،
مرساتت عجز ایچنده برشیته مقتدر اولمیلوردی .
غرق اولقی اوزره بولنان کی به داخل اولان
یغما کران نتیجه کی تسریع ایدیورلردی . کی جی
احوالک وخامت کی آکلنجه بلکنی ایندیرمکه
وقت بوله مادی ؛ ساحله قانجه آتدی ، نهرک
صرب و دیک کناریله شدید مصادمه ایدن کی
درحال غرق اولدی . کینک آرقه طرفی اوج
قولاج صو آلتنده اوک سنجاق جهتنه مائل ،
سودن برقچ سانیمترو یوکسکده شطالعربک
صول ساحله عموداً قورنه مک اوج مبل شمالنده
مفروق بولنیوردی .

بولجیلر برقسم اشیای کلکاردن اک آز
معروض تهلکه اولانه نقل ایچون پک آز وقت
بوله بیلدیلر . غرق اولان کینک محتویاتی ترک
ایل چکلدیلر . بووقه اوزرینه قلمات ایجاب
ایدن مقامه مراجعت ایچون ایکی خدمتکاریلر
بوله چیقدی . بودقمه ده عشاثر طرفندن دوچار
تعرض اولدی . کوچ حال ایل عثمانلی استاسیونرینک
بولندنی محله کلکیلدی . استاسیونر قیودانی
مخود آغا اثنای راهده الیسه لردن تهریدایدیلن
قلمانه بعضی چاشیرلر وبره رک برصندال ایل
اقسام اوزری ماحیل (Maghill) ده کی انگلیز
مأمورینک بولندنی اقامتگاهه کوندردی . برجوق
آثار نادره کی احتوا ایدن کینک عاقبت الیه سی
ختم بولدیغندن شمدی کلکاری تعقیب ایدهلم ؛
بوراده کلکچی باشی ارسلان آغانک افادته
علاوه هیئت سفیره ارکاشندن میشل وقلمانک

[۱] کلکچی باشی سلطان اغانک بیاناتی (بغداد
۲ تموز ۱۸۵۵)

بیاناتی ذکر ایدهلم . « ذکیه » کرکنده اوج
کلک کینک آرقه سننده بولنیورلردی . دردنجی
قورنه به متوجهاً منتهی حرکت ایدی . هرنه قدر
کلکار دروننده اشیای مفقوله یغما ایدلش ایسه ده
آثار عتیقه به طوقوللاشدی . قورنه ده درت کلک
برآزده جم اولدیلر . راز صکره شیخ ابوالسعد
معینی افرادیلر شالوپه لرله کلکارک اوزرینه آتدیلر .
اکثریسی قلمانک راکب اولدنی کلکه چیقدیلر .
اوراده بولدیقلری اشیای تماماً آتدیلر . حتی ایکی
کلکک یوللرینه دوام ایتدیلر . هیکل عظیمی
« ژنه » حامل اولان کلک فضائده صولرلارنده
قالق جذر زمانلرنده کورنمک صورتیلر قورنه ده
نهرک کنارانده غرق اولمشدی [۱]

قنادلی بوغای حامل اولان دیکر کلکک
بعضی اقصای آلتدنی جهته نهرک سطحنده
کوجکلکه طوتونه بیلوردی . « ایکی کلکک یولزه
دوام ایدرکن اوزاقلردن برقالتنک صواوستنده
بزی تعقب ایتدیکتی مشاهده ایتدک . بوانر یواش
بوقرالتنک بزه یافلاشای اوزرینه برافدیقمز
پیوک بوغای حامل کلک اولدنی وسطح مادن
درت یاروق قدر برارتقاعده یوزدیکتی تعیین
ایتدک . هربری ایکی طولومله مجهز ایکی آدم
چیقاردم ، بوآدمر کچه بریچقدن صباحه قدر
کلکی تعقب ایتدیلر ؛ نهایت غرق اولدنی خبری
کتیردیلر « [۲] بالاخره اجرا ایدیلن تحریات
وسوندژلردن برفانده حامل اولمادیفنه نظراً
کلک قورنه مک جنوبنده درین برنقطه ده غرق
اولدنی اکلاشیلور یونکلر برابر بوغانک معمول
اولدنی « بحر کلیس » قاقار سریم برصورتده
اغلال ایده جککندن بولنش اولسه دخی صناعت
وعتیقات نقطه سندن بریققی حائر اولیه جقدر .
« یولزه کوة افرنکی به قدر دوام ایتدک .
بوراده هپ ردن هیکل عظیمی قره به چکدک .
بوغای حامل اولان کلک نهرک کنارانده قالدی » [۳]
آثار عتیقه کی حامل اولان صراکب نهری به
۲۱ مایس ۱۸۵۵ غرق اولمشدی . اوتارنجدن
اعتباراً قضازده آثارک تخلیصنه برخیلی غیرت
واقدام اولنش ایسه ده مع التأسف پک آز
مقدارده تخلیص اوله بیلمشدر . عملیات تخلیصیه
۱۸۵۶ سنه سی شیطانک صوکنه و حکومته عائد
کیلرله ۱۸۵۷ مارتیه قدر دوام ایتش و اوتارنجدن
صکره تخلیصنه امکان تصور ایدلیدیکندن صرف
نظر ایدلشد .

قلمان ماحیله عزمتی اثناسنده معروض
قالدنی سوء معامله دن اسیر فراش قالدیغندن
قائم مقام مسعود پکک آثار عتیقه نک اصر تخلیصنده
پیوک معاوتی سبقت ایتش وارکاب خصوصنده
معلوماتندن استفاده ایدلشد .

مسعود پک بلچقما اردوسی ضابطانندن
اولوب اهتدا ایدرک قائم مقام رتبه سمیله خدمت

[۱] مذکور کلکک حامل اولدنی کوچک صندوق بر
عرب طرفندن تخلیص اولنهرق بالاخره لوره نقل اولمشدر .

[۲] کلکچی باشی ارسلان آغا .

[۳] سلطان آغا ابن جمعه (قلمان پلاسه یازدنی ۲۷
مایس ۱۸۵۵ تاریخکی مکتوبنده)

سلطنت سنیه به داخل اولمش و اوآشاده عراقنده
اجرای حرکات ایدن محمد رشید پاشا اردوسنک
ارزاق ومهمات دیوسی اولان بصره به مأمور
ایدلش ایدی .

آثار عتیقه نک تخلیص خصوصنده قلمان
ومسعود بکدن غیری انکاترته بصره قولسایوسی
نابلور ؛ بغداد قولسایوسی قامل ؛ بصره والیسی
محمد ویسی بغداد والیسی سید محمد شا کر پاشا لرک
معاونتلی کورلشد .

محمد ویسی پاشا ۲۱ رمضان ۱۲۷۱ و ۱۵
حزیران ۱۸۵۵) ده صدر اعظمه کوندردیکی
تحریرانده شطالعربده مفروق کلکاردن برنده
یدی پیوک پارچه تخلیص ایتدیروب بصره به
سوق ایتدیکتی کی ده بولنان اوقی قوللرله
سائر کلکارده بولنان صندقلرک تخلیصنه بذل
غیرت ایده رک آثار عتیقه نک ضیاع وخرایسته
میدان ویرمامک اوزره چالیشدیفنی بیلدیرمشدر .
بغداددن اثنای حرکتده آثار عتیقه نک
مقدارخی مشعر مفردات جدولی یاپلشدی ؛ پلاس
اشیاسنک مقداری شفاها هیئت سفیره ویشته
بیلدیرمکه اکثفا ایتشدی .

اشیای مذکوره درت جسم هیکل ؛ قره نل
هیئت حفریه سنک ظاهره اخراج ایتدیکتی ۴۹
صندیق اشیای عتیقه ؛ انگلیز طرفندن غرود
وقویونجی حفریاتنده آله ایدلوب فرالسه به اهدا
ولنان الحاق قبارتملی حاوی غیر معین قوللر ؛
برلین موزه سنه عائد اولانلر [۱] قولسولرک
اشیای ذاتیه سی کتبخانه سی ، قولکینولرلی
سم اوانی جمعا ۲۳۵ قولیدن انجق ۲۸ قولی
قورناریله بیلمشدر .

تخلیص اولانلر میاننده طرز الشالرنده
مکنوز اولان فکر عطمت نقطه نظرندن اکوزیاده
شایان اعتنا اولان اک اغیر پارچه لردن ۱۲۰۰۰
کیلوگرام ثقلنده و ۱۱۷-۴۲۲ ایمادنده عظیم
الجنه بوغا ماحیل صلصلنده الی سی مادی
نتیجه سنده ۲۵ تشرین ثانیده کی به بعدالارکاب
یکرمنجی کونی اقصای انباره ادخال اولندی .
۱۳۰۰۰ کیلوگرام ثقلنده بولنان ژنه کی

۱۱ تشرین ثانیده ارکاب اولنهرق ۱۶ ذم انباره
ادخال اولندی . قلمان راپورلرینک برنده بوغا
وژنه کی خارج طوتلدنی حالده ۲۸ قولی تخلیص
اولمشدر دیور . موسیوقلمانک ۱۸ تموز ۱۸۵۵
سنه نده انکاترته بغداد قولسایوسی اموری
وکیلی آشیل مورانه بصره دن کوندردیکی بر
مکتوبده ، قورناریلان ایکی کلک اوزرنده کی اشیای
۲۰ جزیرانده مانولله ارکاب ایدلیدیکتی مشرور .
مانولک مانیفستوسی دها زیاده تقریاتی حائر
ایسه ده بوغا مستثنای اولقی اوزره قورناریلان
صندیق دن بری P. V. مارقه و ۲۵ صولولی
حیره صاولش بالقی ، دیکری عینی مارقه و ۲۶
نوسولولی بربرور (Clairon) در .

ارکاب اولان آثار عتیقه نک مقدار معلومه
نظراً آتی الذکر لیستبه تنظیم ایده بیلیرز .

آثار مایملدن اولوب مختلف نمونه لردن مرکب تقریب
سکسان صندیق مقدارنده ایدی مانولک مانیفستوسنده بواشیایه
دائر بر اشارت بولمادیغه نظراً غرق اولدنی اکلاشیلور ،
[۱] مانولک مانیفستوسندن مستخرج .

اولمكدن ماعدا دهها زياده بوموش واوي شيميدى به قدر طائماش ملتره جبرا قبول ايتدربلشدر . بووك دولتر كويا كندليرى مدافعه ايجون ، كوچوكلى يوتقمده بردوامدره اوروپاك اورتمه سنده تشكيل ايدلين يكي جهوريتلر قومشورينك بيررينه اولارنى بومكك چاليشورلر . بو تضاد ، پرديسبيلرك اعلاى ايجاب ايتدبرن صديرك حركتى ادار ايدن حسار اوزرينه بك آرز تاثيرى اولديقى سوبله مكله ايضاح ايدلر . ايشته بووك ايجوندره اوقدر كورولنو ايله اعلان ايدلين يكي پره نسيبلره رغما ، دنيا يته اسكى بيله بكندن شاشمبور .

شوحالده « اسكى هام اسكى طاس » ي ديه جكز . خاير . . . اورنده ايكي جريان وار : برى عمومى حرك اعلاى ايجاب ايتدبرن ايجرياليزم جريانى . بوكونك بووك آدملى ، رجال دوائى حالا اواسى ذمينله حرك ايدلردر . ايكنجى جريان ده ، حرك سوكنده يوكسه اني ده موقراسى وملت جريانلر ده . ايكنجى جريان برنجى ايله مجادله خالنده در . بوكون الا ن برنجينك موفق اوليور كورومى ، ايكنجينك مغلوبيته دلالت ايتز . باقم :

كون دوغماند مشيئه شبن نلر دوغار .
عسكر دانيچو — ايتاليا بولا يوت شاعرينى
هر كس يوكسك شعرلى ، علوى حساريله بك اني طائير فقط شعر وصفت عالنده هان ده بوون نيامك مالى اولان (دانيچو) نك برده عسكر صنعتى واردر . صوك زمانلرده شاعرلكندن زياده عسكرلى موضوع تحت اولان دانيچو دينه بيليركه عيني زمانه مى بر قهرماندر .

دانيچو تا جوج قلعندن برى ومانى ايجون بووك بر عشق بسليور ووطنه خدمت ايتك ايجون چاليشدينى سويليوردي ۱۸۷۵ ده اون بر ياشنده ايدى . او وقت دوام ايتديكى مكتبده كنديسيله تاس ايدن جو قلىر ذكا ووجدينه حيران بر ايبوردي . هله ده اوياشنده ايكن باباسنه كوندرديكى مکتوبلر ، دانيچونك وطنى ايجون بسله ديكي بووك عشقه جوق كوزل بر مثالدر . بو كنج وطنپرور باباسنه كوندرديكى بر مکتوبده دييوركه :

ويا ده كيشيورمى ؟

عمومى حرك نتيجه سنده دنيا نك يكي برشكل آلفده اولدينى قناعتى حاصل اولمشدر . ميلتاريزم افلاس ايديور ، سوسياليزم وده موقراسى غلبه چاليشورطن ايدلدى . باشده ولسون اولدينى حالده دولت ادملرينك علفى ياناقى ده نوي تايد ايدركى اوروندى . ايجرياليزم نهايت بولاجق ، هرملته حق تسلط ايديله جك ، واداره ده خلك حاكميتى طائينه جقدى .

صلح قونفراسنك ايلك اجتماعنده اساسلى وضع ايدلين (جمعيت اقوام) پروژوسى ده بوون ملتر ايجون بر تايمينات سويلا : وظيفه سنى كوره . جكدى ذاتا دنيا اويله بر جريان تمقيب ايديوركه نتيجه نك بوشكده تيلرايده جكنه ارتق هر كس ايناعش وونى تكامل طيى بر نتيجه سى عد ايتشدى .

السانلرك يكي عقيدله سوق ايدله جك ، دنيا ده بار باره بر نهايت ورييلهرك صلح وسكون دورى تاسس ايدله جكدى .
بوون بوخيالرك بوكون حقيقت اولان شكلرينه باقديقمز زمان :

دوران يته اول دوران

ديمكن كندى آلآمورز . چونكه بوون اوخيالرك حقيقتله تاس ايدنجه اريوب كيتديكى دنيا يته اسكى ذهنيلى ديپلوماتلرك تنظيم واداره ايتديكى كورويورز . صوك كان (Les annales) ده دوقنور كوستاولون بواستحالي تدقيق ايدركن دييوركه :

دنيا نك بوكونكى استحالده سنى عرض ايتديكى منظره ، فيلوزوفلر ايجون بك زياده شايع استفاده در . چونكه بردف ده ، اعلان ايدلين پره نسيبلرك عمل اوزرنده نوقدر آرز تاثيرى اولدينى اثبات ايدره دنيا نك بوكونكى حاكملى ملتره سمادلرلى تايمين ايدن يكي برانجيلك اساسلرلى اعلان ايتدبرلر : ميلتاريزم نهايت ورييله جك ، ملت پره نسيبته رعيت ايديله جك ، ملتره كندى كندليرى اداره حق ورييله جك ، و نهايت جمعيت اقوامك مظهرتيله دنيا يته عمومى وداعى بر صلحه مظهر ايديله جكدى . فقط ، حقيقت مع الناسف تماما عكسيدر . ميلتاريزم

(۱) لوور مشهرينه نقل اولنان پارچلر

مقدارى (۲۸) در .

عدد

- ۱ قنادلى بوغا (لوورك آثور موزه سنده ۱۴ نومبر ايله صرفدر)
- ۱ قنادلى ژمنى (لوورك آثور موزه سنده ۱۸ نومبر ايله صرفدر)
- ۲۴ صندوق آثار عتيقه (اون آلتى صندوقى انكيزلر طرفندن اهدا اولمشدر)
- ۲ بلاسه عائد اشياى ذاتيه

۲۸ قورتازيلان صندوقلر مقدارى اولوب

۲۶ سى آثار عتيقه يي محتويدر

(۲) شطالعريده مفروق آثار عتيقه نك

مقدارى (۲۰۷) در .

عدد

- ۱ قنادلى بوغا (لوورك آثور موزه سنده بولنان ۱۴ نومبرى بوغايه مشاهددر)
- ۱ قنادلى ژمنى (لوورك آثور موزه سنده بولنان ۱۸ نومبرى ژمنى به مشاهددر)
- ۴۱ صندوق فرهل هيئت حقيره سى مكشوفاتى
- ۴۸۰ برلين موزه سنده عائد صندوقلر [۱]

۱۲۳ (۱۲۳ × ۲۸ = ۱۵۱) آثار عتيقه

مجموعى اولوب هيئت عموميه دن اخراج اولندقمده ۲۰۵ = ۱۵۱ - ۸۴

۸۴ بلاسه عائد اشياى ذاتيه

۲۰۷ مفروق اشيا مقدارى اولوب ۱۲۲ ي آثار عتيقه يي محتويدر .

بالاده عرراقه نظر ۱۳ مايس ۱۸۵۵ ده

بفداددن ارکاب اولنان اشيا نك مقدارى ۲۳۵

پارچه دن عبارت اولوب بولردن ۱۴۹ صندوق آثار

عتيقه ۸۶ صندوق قونسولوسه عائد اشيا دن سركيدر .

بو تقديرجه ۱۲۳ صندوق اشياى عتيقه نهرده

عرفى ۲۶۷ سى لوور موزه سنده واصل اولمشدر

اشياى مفروقه مياننده فرهل هيئت حقيره سى

كشفاياندن جزئيه مقدارده طوغله لراستنا ايدلديكى

خالده هان هيئت عموميه سى ؛ قوبوعى و عمرود

خرابه لرنده آله ايدلين كشمراقده اچاق قبارعلى

منجوتات ؛ آثورستان معمارى الشايدنك حسن

مخافظه اولمش قيمتدار سرعونه نادر سندن حزن

برمدخل ، طاق ، ارشيولوت ؛ خرس ابادده كي

سارغون سرائيك مينالى ظريف طوغله لرن

هيچ بر پارچه قورتازيله ماشيدر [۲] نتيجه

بدقيقتدن اكلاشلا يته كوره بلاسك لووور

موزه سنده نقله موق اولدينى آثار عتيقه نك

لصفندن زياده سى انكيز حافلرينك محصول

كشفاى اولوب ، كندى آثار مكشوفه سى بر

بر غاير بر ژمنى ايله ۱ عدد كوچك صندوق محتوياتى

اولان اچاق قبارعلى منجوتادن عبارتدر .

۱۹ مور ۳۳۵ دوقنور عجم الرهاب

[۱] بلاس . نيقوه و آثورستان (ج ۲ ، ص ۱۳۳)

[۲] سارغونك بدده لرى : هر كيم ، آثار قدرته طوقنوز منجوتات سيلر ، مروجى احقا ايدن وازولر غصب ايدر حزينه سى بوشايتيريه ؛ آثور (V. 11) ؛ شامش (sahas) او (OA) ؛ زلال لملر بو نهررد مسكون آلر او كيمسه نك نام وشاننى عو ولسانى بو نهررد طرد و نيقه ايدرك دنيا دشه نلريك اسيرى ايتسولر : (Opp. rt, Sargon d.) P. 40